

K Ö N Y V I S M E R T E T É S

Viselkedésértés

(Michael Hallsworth és Elspeth Kirkman Behavioral Insight című könyvének ismertetése)

Behavioral Insight

(Review of the book of the same title by Hallsworth and Kirkman)

Németh Viktor

Dr. PhD, felelős szerkesztő, szakfelelős
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Magyar
Tudomány
Társaság

Fazekas-Pátyodi Szandra

szerkesztőségi munkatárs
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
szandra.patyodi@bm.gov.hu

Magyar
Tudomány
Társaság

Absztrakt

Cél: A MIT Press kiadó *Essential Knowledge* sorozatában megjelenő *Viselkedésértés* című könyv kompakt, érdekes és naprakész információkat nyújt az olvasó számára. Eddig az MIT könyvismertető sorozatában a következő művek kerültek bemutatásra: *Neuroplaszticitás* (Németh, 2021a), *Anticorruption* (Németh, 2021b), *Együttműködő társadalom* (Németh & Szabo, 2022), *Kritikus gondolkodás* (Németh, 2022b).

Módszertan: A kiadványt a téma legelismertebb szakértői írták, olyan nyelvezettel, amelyet a témában nem járatos laikusok is könnyedén megértenek, így valóban felhasználhatók az egyes témakörök aktuális kutatási adatai és eredményei más szakterületek képviselői számára is. Manapság nem könnyű megtalálni a világhálón megszerezhető végtelen információhalmazban azokat az adatokat és összefüggéseket, amelyek egy adott témáról megbízható és koherens ismereteket biztosítanak (Tidor, 2020).

Megállapítások: A bemutatott könyv a tudatos gondolkodás és a tudattalan cselekvési folyamatok jelenlegi és lehetséges későbbi kapcsolatát vizsgálja, továbbá, hogy miként lehet azt etikusan fejleszteni és használni az emberiség javára.

Érték: A könyv bemutatja a tudatos gondolkodás és cselekvés fontosságát, amelyet eddig csak a tudósok ismertek.

Kulcsszavak: viselkedés, manipuláció, kommunikáció, viselkedéstörténet

Abstract

Aim: The *MIT Press Essential Knowledge* series provides the reader with accessible, concise, yet interesting and completely up-to-date information. Till now, we have reviewed the following members of the series: *Neuroplasticity* (Németh, 2021a), *Anticorruption* (Németh, 2021b), *Collaborative Society* (Németh & Szabo, 2022), *Critical Thinking* (Németh, 2022b).

Methodology: Each part was written by excellent experts on the subject, in a language understood by non-experts, too. In this way, the current research data and results in the field of each topic can be really used. Nowadays, it is not easy to find in the endless set of information obtainable on the World Wide Web those that essentially provide the fundamental knowledge on a particular topic (Tidor, 2020).

Findings: Behavior insight examines the current and possible later relationship between conscious thinking and unconscious action processes. It also examines how to develop and use it ethically to the benefit of humanity.

Value: The book presents the importance of conscious thinking and action, which is so far only known to scientists.

Keywords: behavior, manipulation, communication, behavioral history

Háttér

Viselkedésértés. Mit jelent ez a kifejezés? Jól értelmezzük az átlagember viselkedését? És a többi tudományág szakértői és kutatói? Milyen jelenség ez a fogalom? Hol és hogyan lehetne hatékonyan használni? *„Ez a könyv ezekkel a kérdésekkel foglalkozik, bemutatva a viselkedéstudomány történetét, jelenlegi gyakorlatát és jövőbeli irányait.”* (Hallsworth, & Kirkman, 2020).

A szerzők Michael Hallsworth PhD, a Behavioral Insights Team (BIT) North America ügyvezető igazgatója, a Columbia Egyetem adjunktusa és a londoni Imperial College díszdoktora, illetve Elspeth Kirkman, a BIT észak-amerikai irodájának alapítója, aki időközben visszatért az Egyesült Királyságba, hogy Londonból irányítsa a szervezet szociálpolitikai portfólióját. A Harvard és a Warwick Egyetemen oktatott viselkedési ismereteket, emellett a londoni King's College vendégkutatója is.

Áttekintés

A könyv 248 oldala hat fejezetre tagolódik. Az első fejezet a fogalom jelentését és felhasználhatóságának érvényességi területét tisztázza. A második fejezetben a fogalom történeti megközelítését és annak 2010 óta ugrásszerűen megnövekedett használatának okait mutatja be. A harmadik fejezetben a fogalomnak öt rövid gyakorlati alkalmazása kerül ismertetésre, míg a negyedik a *behavioural insight* alkalmazott módszertanát mutatja be tíz lépésben.

Az ötödik részben a módszer határait, érvényességi és felhasználási területeit, valamint annak etikus határait vizsgálják a szerzők. A záró fejezetben a módszer jövőjéről, annak gyakorlati alkalmazhatóságáról és integrálhatóságáról értekeznek a szerzők.

A fejezetek tartalmi bemutatása

A viselkedéértés fő alapelveinek bemutatását és magyarázatát tartalmazza az első fejezet. Ez egyfajta fogalomtisztázást, definiálást jelent. „*A viselkedési ismeretek reális képet adhatnak arról, hogyan és miért cselekszünk úgy, ahogyan cselekszünk, lehetővé téve számunkra, hogy ennek megfelelően tervezzük meg vagy alakítsuk át a politikákat, termékeket és szolgáltatásokat.*” (Hallsworth, & Kirkman, 2020). A viselkedéértés betekintést ad tudatos és nem tudatos mozgatórugóink (driver) lehetséges szétválasztásába és egyben tudatosításába. A téma mélyebb megértéséhez érdemes elolvasni az ahhoz szorosan kapcsolódó és jó kiegészítést adó: „*Hogyan döntünk? ...és hogyan kellene? How We Decide?*” című cikket (Németh, 2022a). A viselkedéértés fontos jellemzője, hogy sokkal kevesebbszer cselekszünk tudatosan, mint azt gondoljuk, és sokkal többször követünk irányított útmutatásokat a külvilágból. Például: „*Mivel az emberek a saláta jelenlétét az »egészséges« kifejezés rövidítéseként használják az étkezési lehetőségek megítélésakor, a saláta hozzáadásával egy hamburgeres ételről azt gondoljuk, hogy 12,6 százalékkal kevesebb kalóriát tartalmaz, mint ugyanaz az étel saláta nélkül.*” (Hallsworth & Kirkman, 2020). A könyv szerint ezek az automatikus – az ember helyett hozott döntések – előnyökkel is járnak, mert nem kell gondolkodunk rajtuk. Viszont a hátrány, hogy elveszítjük a tudatosság kontrollját. „*Dióhéjban, a viselkedéértések megközelítése bizonyítékokat gyűjt össze arra vonatkozóan, hogy a tudatos mérlegelés hogyan lép kölcsönhatásba a nem tudatos folyamatokkal a viselkedés alakítása érdekében. De ezekre a bizonyítékokra építve új megoldásokat is javasol, amint azt a következőkben bemutatjuk.*” (Hallsworth & Kirkman, 2020).

A második fejezetben a viselkedésértés kialakulását és eddigi történeti hátterét ismertetik a szerzők. Három szálát emelnek ki a nyugati gondolkodásból, amely alapján érthetővé válik a viselkedésértés. Az első a viselkedési közgazdaságtan, a második a pszichológia és végül a harmadik szál az, ahogy a kormányzatok gondolkodnak az általuk irányított viselkedésről. Ennek a három szálnak az összeadódása jelöli ki a viselkedésértés érvényességi területét, amely az utóbbi 15 évben kezdett elterjedni. Az első szál értelmében „*A viselkedési közgazdaságtan empirikusan arra összpontosít, hogy az emberek valójában hogyan viselkednek, nem pedig arra, hogy a racionális választási elméletek szerint hogyan kellene viselkedniük.*” (Hallsworth & Kirkman, 2020). A második szál a pszichológia, amin belül is a duális gondolkodásmód került górcső alá, mely szerint két fő módja van az emberi gondolkodásnak, ami befolyásolja a viselkedésünket. Az egyik megfontolt, kontrollált és önazonos, a másik az intuitív, tudattalan és kontrollálatlan (Hallsworth & Kirkman, 2020). A harmadik szál annak megértésére irányul, hogy a kormányok a 17. század óta tudatosan próbálják megérteni és befolyásolni az általuk irányított emberket. A törekvés oka nagyon kézenfekvő: ha megértik az emberek döntéseit és a viselkedésüket egyes helyzetekben, akkor megjósolhatják, miként reagálnak a kormány bizonyos döntéseire. Fenti három szápra és azok alakulására szemléletes és nagyon pontos leírásokat adnak a szerzők, melyeken keresztül világosabb kép bontakozik ki arról, hogy valójában miért is vált megkerülhetlenné a viselkedésértéssel foglalkozni.

A harmadik fejezetben konkrét gyakorlati példákon keresztül mutatják be a viselkedésértést. Először a keretrendszer kerül meghatározásra, amelynek három fő változója a szabályok, az ösztönök és az információk. (Fontos megjegyezni, hogy a szerzők kiemelik annak fontosságát, hogy más változók is lehetnek a fent említettek helyett ez csak egy logikai példa a keretrendszer működésére.) A szerzők a németországi zöldenergiára váltást mutatják be példaként. Itt a szabály, hogy mindenképp át kell váltani a zöld energia alkalmazására, ahol három variációt ajánlottak fel. A visszaérkező válaszokból kiderült, hogy a többség a középső ütemezést választaná. A második, az ösztönszerű döntés szál működésének bemutatására a zambiai HIV-fertőzések megelőzését hozták példának a szerzők. Itt tényszerű bizonyítást nyert, hogy az anyagi jutalmazás vagy támogatás sokkal kevésbé hatékony, mint a helyi tapasztalatokkal bíró szakértők szerint ajánlott megelőző eszközök konkrét szétosztása a lakosság körében. A harmadik – egyben talán legismertebb – szál bemutatására az információk újraaktervezését mutatják be. Ilyen például az a kutatás, ahol bizonyítást nyert, hogy a rendőrségi munkára többen jelentkeznek, ha annak kihívás oldalát mutatják be, mint ahol a szolgálunk és védünk standardnak megfelelő szöveget olvashattak.

A negyedik fejezetben a viselkedésértés konkrét alkalmazását követhetjük nyomon az Egyesült Királyság munkanélküli központja által kidolgozott munkakeresési módszerrel keresztül. Ezen folyamat kidolgozói egy tíz lépésből álló protokollt állítottak fel. A projekt bemutatása demonstrálja, hogy milyen széleskörűen lehet alkalmazni a viselkedésbetekintést mint hatásos megoldási eszközt a kommunikációs és társadalmi problémák terén.

Az ötödik fejezetben a viselkedésértés határaitól, korlátairól és a módszerrel kapcsolatos kételyekről kapnak átfogó képet az olvasók. Ez a fejezet három fő részből áll: 1. A viselkedésértés gyakorlati alkalmazható hatásairól mind minőségi, mind időbeni vonatkozásban. 2. Vizsgálatra kerül az elméleti minták gyakorlati megvalósíthatóságának hatékonysága. 3. Górcső alá kerül a viselkedésértés gyakorlati lehatárolhatósága, érvényességi területének definiálása. „*A viselkedésértések manipulatívak lehetnek. Például a »sötét mintákat« széles körben használják arra, hogy az ügyfeleket olyan döntések meghozatalára kényszerítsék, amelyek ellentétesek az érdekeikkel.*” (Hallsworth & Kirkman, 2020).

Az utolsó fejezetben a viselkedésértés jövőbeni kilátásait vizsgálják a szerzők. A viselkedésértés terminológiájának és kivitelezési technikájának első tíz évéről elmondható, hogy jelentős figyelmet kapott és konkrét alkalmazásra került az élet több területén is. Azonban, ha szeretnénk fenntartani és állandósítani jövőbeni alkalmazását, úgy további konszolidációra és szabályrendszerének állandósulására van szükség. „*A megközelítés többnek bizonyult, mint egy hóbort, de a mozgalom még mindig változóban van; öröksége nem világos.*” (Hallsworth & Kirkman, 2020).

Összefoglaló

A viselkedésértés egy kimondottan fiatal, de már sikeres gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező, nagy határfokú kommunikációs protokoll. Alkalmazhatóságának nagyszerűségét az adja, hogy nagyon széles körben lehet alkalmazni a közérdek és így az emberi jólét javítására, kormányzati, önkormányzati vagy nem kormányzati szinten is.

Jövőbeni sikeres megmaradása a pontos és etikus protokoll kidolgozásán és annak széles körű elfogadásán múlik.

Felhasznált irodalom

Fazekas-Pátyodi, Sz. (2023). Behavioral Insight (Review of the book of the same title by Hallsworth and Kirkman). *Belügyi Szemle*, 71(S12), <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2023.2.7>

- Hallsworth, M. And Kirkman, E. (2020). *Behavioral Insights*. The MIT Essential Knowledge Series. The MIT Press.
- Németh, V. (2021a). Neuroplasticity. *Belügyi Szemle*, 69(SI5), 124–127. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.6.8>
- Németh, V. (2021b). Anticorruption. The MIT Essential Knowledge Series. *Belügyi Szemle*, 69(SI4), 121–124. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.4.9>
- Németh, V. & Szabó, Cs. (2022). Collaborative Society. The MIT Essential Knowledge Series. *Belügyi Szemle*, 70(SI1), 179–184. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2022.1.10>
- Németh, V. (2022a). Hogyan döntünk? ...és hogyan kellene? How We Decide?and how should we? *Belügyi Szemle*, 70(1), 201–206. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.1.12>
- Németh, V. (2022b). Critical Thinking. The MIT Essential Knowledge Series. *Belügyi Szemle*, 70(SI2), 97–101. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2022.2.6>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Németh V. & Fazekas-Pátyodi Sz. (2023). Viselkedésértés. *Belügyi Szemle*, 71(7), 1301–1306. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.7.10>